

Oulun yliopiston etiikkatyöryhmän kokous

Aika: Ke 5.6.2019 klo 9:00 – 11:00

Paikka: Horizon, Tellus areena

Etiikkatyöryhmän jäsenet:

Mervi Heikkinen, puheenjohtaja, yliopistotutkija, kasvatustieteiden tiedekunta

Anne Keränen, varapuheenjohtaja, tutkijatohtori, Oulun yliopiston kauppakorkeakoulu

Aija Ryyppö, sihteeri, laatupäällikkö, strategian ja tiedepolitiikan yksikkö

Aki Manninen, yliopistotutkija, biokemian ja molekyyli lääketieteen tiedekunta

Sirpa Aalto, tutkimuskoordinaattori, humanistinen tiedekunta

Hely Häggman, professori, luonnontieteellinen tiedekunta

Minna Ruddock, tutkimusjohtaja, lääketieteellinen tiedekunta

Riitta Keiski, dekaani, teknillinen tiedekunta

Satu Pitkäaho, tutkijatohtori, teknillinen tiedekunta

Heidi Huttunen, henkilöstöasiantuntija, henkilöstöpalvelut

Minna Soini-Kivari, luokanopettajaopiskelija, varajäsen **Antero Metso**, lääketieteen opiskelija, Oulun yliopisto ylioppilaskunta

Muut henkilöt:

Jarmo Pulkkinen, tuntiopettaja Oulun yliopiston tohtorikoulu (UniOGS)

Pertti Tikkanen, suunnittelupäällikkö, strategian ja tiedepolitiikan yksikkö

1. Kokouksen avaus, laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kutsu kokoukseen on lähetetty 14.1.2019 ja sitä on täydennetty 3.6.2019. Hallintoelin on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja mukaan luettuna vähintään puolet jäsenistä on läsnä.

Päätösesitys: Etiikkatyöryhmä toteaa kokouksen laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös: Etiikkatyöryhmä totesi kokouksen laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Oulun yliopisto

PL 8000
90014 Oulun yliopisto

oulun.yliopisto @ oulu.fi
Puh 0294 480 000
Fax 08 344 064

www oulu.fi

2. Esityslistan hyväksyminen

Päätösesitys: Esityslista hyväksytään.

Päätös: Esityslista hyväksyttiin.

3. UniOGS -yhteistyö: UniOGSin etiikka kurssi ja koulutuksen kehittämisen tarpeet

Jarmo Pulkkinen vastaa UniOGSin etiikka kurssista ”Scientific research and ethics, 920002J, 2 ECTS credits”, joka on pakollinen tutkimusetiikkaa käsittelevä kurssi tohtoriopinnoissa.

Mitä tarpeita, ideoita ja yhteistyön mahdollisuuksia olisi henkilökunnalle suunnattavaan etiikkakoulutukseen liittyen?

Oulun yliopiston etiikkatyöryhmän tehtävänä on mm. herättää keskustelua yliopiston arvoista ja eettisiä kysymyksistä sekä miettiä keinoja, miten arvot saadaan näkyviksi yliopiston työssä. Toimikauden 1.9.2018 – 31.8.2021 aikana erityistehtäviä ovat:

- Eettisen ja tutkimuseettisen valistuksen ja koulutuksen edistäminen Oulun yliopistossa sekä
- Avoimeen tieteseen ja tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset.

Lisätietoa etiikka: <https://www oulu.fi/yliopisto/node/38317>

Päätösesitys: Etiikkatyöryhmä ja UniOGS tiivistävät yhteistyötä vastuullisen tieteen koulutuksen ja valistuksen edistämiseksi.

Päätös: Etiikkatyöryhmä keskusteli etiikan opetuksesta Oulun yliopistossa. Tutkimusetiikan kurssi on pakollinen tohtoriopiskelijoille, mutta pakollinen tutkimusetiikan kurssi sekä suomeksi että englanniksi olisi tarpeen myös perusopiskelijoille jo kandidaattivaiheessa. Kurssi tietosuoja- ja eettisyydestä olisi tärkeä kurssipaketti opiskelijoille ja varsinkin henkilökunnalle, ja sen voisi sisällyttää henkilökunnan perehdytysmateriaaliin mukaan. Etiikkatyöryhmä viestii tästä HR:lle. Etiikkatyöryhmä ja UniOGS tiivistävät yhteistyötä vastuullisen tieteen koulutuksen ja valistuksen edistämiseksi. Etiikkatyöryhmä yhteistyössä Jarmo Pulkkinen kanssa laatii kannanottokirjelmän OPS-työryhmille ja UniOGS:lle tutkimuseettisen koulutuksen laajentamisesta ennen kesälomia.

4. Tilannekatsaus Oulun yliopiston Etiikan päivän ohjelmaan 9.9.2019 klo 12-15:30, Tiedepuutarha, Kasvitieteellinen puutarha

Puhujaksi tähän mennessä jo lupautuneet:

Niilo Vähäsarja (varmistunut) Missä mennään GDPR asiassa – tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyssä ja anonymiteetti-kysymysten ratkaisussa?
Kaisa Vehkalahti (varmistunut): Eettinen ennakoarviointi lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa tutkimuksessa.

Pertti Tikkanen (varmistunut): Hyvän tieteellisen käytännön loukkausten tutkinta - Prosessi OY:ssa.

Minna Ruddock (varmistunut): PPSHP eettinen ennakoarviointi lääketieteellisessä tutkimuksessa

Lisäksi ajankohtaisia kiinnostavia teemoja, joista tarkastetaan puhuja:

Iina Kohonen, TENK: Eettinen ennakoarviointi muutoksessa, yleisesittely uudistuneesta ohjeistuksesta TENK . Ohjeistus nähtävillä TENKin sivuilla toukokuussa. Iina Korhonen ilmoittaa osallistumismahdollisuudesta, kun TENK:n syksyn ohjelma on varmistunut.

XX: Saamelaisia koskevan tutkimuksen eettisen ennakoarvioinnin ohjeistusten tila TENK

XX: Lomake tiedevilpistä ilmoittamisen helpottamiseksi (tarvitaan materiaalit jos Minna pitää esityksen).

FT (yksikön päällikkö) Annikki Welling, Ruokavirasto: Ruokaturvallisuus.

Maria Ruohonen-Lehto: KTS. Helyn sp. Geenitekniikkalautakunta

Opiskelijanäkökulma; aiheena etiikka (Opiskelijajäsenet kutsuvat esiintyjät).

Opettajanäkökulma, viesti ilmoittautumisen yhteydessä.

OY:n henkilökuntaan kuuluva JUFO-paneelin puheenjohtaja/jäsen: Julkaisufoorumi-luokituksen vastuullinen käyttö tutkijan/tutkimusyksikön arvioinnissa.

Tapahtuman tiedotus: Ennakkotiedotus ennen kesälomia: merkkää kalentereihin –hengessä. Ilmoitus Notioon noin 15.5. Lisätään sähköisille ilmoitustauluille elokuun alusta. Varsinainen tiedotus elokuun alust: Notio, yo-infokirje, sähköiset ilmoitustaulut.

Ilmoitus Notioon ja yo:n info-kirjeeseen elokuussa.

Tiedekuntien sähköpostilistoille - työryhmän jäsenet lisäävät.

Päätösesitys: Oulun yliopiston Etiikan päivän ohjelma 9.9.2019 toteutetaan esityksen mukaisesti.

Päätös: Oulun yliopiston Etiikan päivän ohjelma 9.9.2019 toteutetaan esityksen mukaisesti. Ilmoittautumislomakkeeseen lisätään idea- ja palauteboxi.

5. Ilmoitusasiat

5.1. TENK on hyväksynyt ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ohjeen ihmistieteiden eettiseen ennakoarviointiin

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on hyväksynyt kokouksessaan 7.5.2019 *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa* -ohjeen.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) julkaisi vuonna 2009 kansallisen ohjeen humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettisistä periaatteista sekä ehdotuksen eettisen ennakoarvioinnin järjestämisestä. Ohjeeseen ovat sitoutuneet lähes kaikki näillä tieteenaloilla toimivat korkeakoulut sekä tutkimuslaitokset Suomessa. Nyt ohje on päivitetty.

Uudistustyö tehtiin yhteistyössä tiedeyhteisön kanssa. Ensimmäisen osan luonnos julkaistiin TENKin sivuilla toukokuussa 2018 ja halukkailla oli mahdollisuus kommentoida sitä. Joulukuussa 2018 kommenttien perusteella muokatusta luonnoksesta pyydettiin lausunnot kaikilta yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, tutkimuslaitoksilta ja muilta vuoden 2009 ohjeen allekirjoittaneilta tahoilta sekä keskeisiltä sidosryhmiltä. Lisäksi TENK järjesti ohjeen luonnoksesta keskustelutilaisuuksia eettisille toimikunnille ja tiedeyhteisölle laajemmin.

Ohje on nyt edennyt toimitusvaiheeseen. Se käännetään ruotsiksi ja englanniksi ja julkaistaan TENKin julkaisusarjassa syksyllä 2019. 16.9.2019.

TENKin kokouksessaan hyväksymään luonnokseen voi tutustua https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/EETTISET%20PERIAATTEET_TENKIN%20HYV%3%84KSYM%3%84%20LUONNOS_7.5..pdf.

HUOM. Ohje astuu voimaan organisaatioissa vasta, kun ko. organisaatio on sitoutunut siihen. TENK ohjeistaa sitoutumisesta uuteen ohjeeseen tarkemmin syksyllä 2019.

Ennen uuteen ohjeeseen sitoutumista organisaatiot noudattavat ennakoarviointikäytännössään vuoden 2009 ohjeistusta sekä oman organisaationsa voimassa olevia tietosuojaohteja.

5.2. Suomen ensimmäinen tutkimusetiikan barometri julkaistiin 7.5.2019.

”Barometrin tulos on varsin selvä. Vastaajien arvioiden mukaan vakavia tutkimuseettisiä loukkauksia esiintyy todella vähän. Tämä on suomalaisen tutkimustyön vahvuus”, toteaa selvityksen vastuullinen johtaja, emeritusprofessori Ari Salminen Vaasan yliopistosta.

Tutkimusetiikan barometri toteutettiin Vaasan yliopiston ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) yhteistyönä.

Lue lisää Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sivuilta <https://www.tenk.fi/fi/suomen-ensimm%3%A4inen-tutkimusetiikan-barometri-julkaistu>

5.3. Näin käytät Julkaisufoorumi-luokitusta vastuullisesti

Tiedotteet 29.5.2019 13.21 Päivitetty 3.6.2019 9.54

Julkaisufoorumin (JUFO) ohjausryhmä on päivittänyt Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohjeen. Uusi ohjeistus sisältää suosituksia JUFO-luokituksen vastuullisesta käytöstä tutkimuksen arvioinnin apuvälineenä.

JUFO-luokitus on alun perin tarkoitettu yliopistojen tuottamien suurten julkaisumäärien keskimääräisen laadun arviointiin. Luokitusta ei ole tarkoitettu yliopistojen tai muiden tutkimusorganisaatioiden yksiköiden tuottamien pienempien julkaisumäärien tai yksittäisten julkaisujen, eikä yksittäisten tutkijoiden arviointiin tai vertailuun. Ohjausryhmä katsoo tarpeelliseksi ohjeistaa JUFO-luokituksen käyttöä, koska sitä on viime vuosina alettu käyttää myös yksikkö- ja/tai tutkijatason arviointiin ja vertailuun.

Ohje sisältää suosituksia JUFO-luokituksen käytöstä yksikkö- ja tutkijatasolla sekä tietoa siitä, millaisia rajoitteita luokituksen käyttöön tutkimuksen arvioinnin apuvälineenä liittyy. Lisäksi kuvataan JUFO-luokitusta ja sen taustaoletuksia sekä luokituksen roolia yliopistojen rahoitusmallissa.

Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohjeessa on hyödynnetty vastuullisen metriikan kansainvälisiä julkilausumia: DORA-julistusta, Leidenin tutkimusmetriikkamanifestia sekä Metric Tide -raporttia. Käyttöohje täydentää valmisteilla olevaa kansallista Tutkijan vastuullinen arviointi -suositusta sekä Vastuullisen tutkimusmetriikan -ohjeistusta.

Uusi käyttöohje Julkaisufoorumin verkkosivuilla:

<http://www.julkaisufoorumi.fi/fi/kaytto>

5.4. Suunnittelupäällikkö Pertti Tikkanen etiikkatyöryhmän sihteeriksi 1.8.2019 alkaen

Laatupäällikkö Aija Ryyppö strategian ja tiedepolitiikan yksiköstä on toiminut etiikkatyöryhmän sihteerinä 1.9.2018 alkaen. Tehtävässä hänen tilallaan jatkaa suunnittelupäällikkö Pertti Tikkanen samasta yksiköstä. Tehtävän siirto toteutetaan käytännössä vaiheittain syksyn 2019 aikana.

6. Tampereella 14. – 15.5.2019 järjestetyn TENKin avoimen tieteen kevätpäivien ja tukihenkilöiden koulutusten kuulumisia.

Päivien teemana olivat datan juridiset ja eettiset kysymykset. Päivien materiaalit löytyvät Tieteellisten seurain valtuuskunnan www-sivulta <https://avointiede.fi/fi/uutiset/avataantiedekevat19>

Päätösesitys: Etiikkatyöryhmä keskusteli päivien teemasta.

Päätös: Etiikkatyöryhmä keskusteli päivien teemasta.

7. Etiikkatyöryhmän toimintaa esittelevä uutinen Notioon

Luonnos löytyy työryhmän eduuni-työtilasta.

Päätösesitys: Päivitetään uutista ja julkaistaan se ennen kesälomia kesäkuussa 2019.

Päätös: Päivitetään uutista ja julkaistaan se suomeksi ja englanniksi ennen kesälomia kesäkuussa 2019.

8. Seuraavissa kokouksessa käsiteltävät asiat (vuosikello) ja 2019 budjetti

Etiikkatyöryhmän jäsenet esittävät puheenjohtajalle ja sihteerille seuraavissa kokouksissa käsiteltäviä asioita. Myös työryhmän ulkopuoliset henkilöt voivat tehdä esityksiä. Etiikkatyöryhmä laatii työskentelyn vuosikellon, jota päivitetään säännöllisesti.

Lukuvuonna 2019-2020 kokouksissa käsiteltäväksi tarkoitettujen asioiden esiin nostamiseksi varten julkaistaan viimeistään alkusyksystä Notiossa juttu etiikkatyöryhmän toiminnasta, joka sisältää yhteydenottolomakkeen.

Vuosikelloesitys: Vuosi 2019

tammikuu – KV-opiskelijan kohtaamat ongelmat maisteriopiskelun aikana; tilannekatsaus toimenpiteistä

helmikuu – häirintä ja kiusaaminen, ohjeistus, tilanne opiskelijoiden ja henkilöstön parissa; vierailijoiksi pyydetään henkilöstöasiantuntija Emilia Vuoti – henkilökunta, OYY:n sosiaalipoliittinen asiantuntija Hennamari Toiviainen – opiskelijat, tohtoriopiskelija Jaana Isohäätä – tohtoriopiskelijat ja opintopsykologi Pia Partanen – opintopsykologin näkökulma; 0-toleranssi brändi

maaliskuu – ihmistieteiden eettisen toimikunnan vierailu, terveiset etiikan päiviltä

huhtikuu – missä mennään - henkilötietojen käsittely ja anonymiteetti tutkimuksessa, Suomen ohjeistus, GDPR; vierailijaksi pyydetään Niilo Vähäsarja

toukokuu - UniOGS:n kurssi, yhteistyö

Etiikkatyöryhmän budjetti vuodelle 2019 on 1500€.

Päätösesitys: Etiikkatyöryhmä tarkentaa vuosikelloa. Työryhmän jäsenet esittävät puheenjohtajalle ja sihteerille seuraavissa kokouksissa käsiteltäviä asioita.

Päätös: Etiikkatyöryhmä tarkentaa vuosikelloa seuraavassa kokouksessa. Työryhmän jäsenet esittävät puheenjohtajalle ja sihteerille seuraavissa kokouksissa käsiteltäviä asioita.

9. Muut asiat

10. Seuraavan kokouksen ajankohta

Yliopiston etiikkatyöryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa heinäkuuta lukuun ottamatta.

Syksyn ensimmäinen kokous on 7.8. klo 9 -11, paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Päätösesitys: Seuraava kokous on 7.8. klo 9 -11, paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Päätös: Esityksen mukaan.

11. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 10.58.

Mervi Heikkinen
puheenjohtaja

Aija Ryyppö
sihteeri

